

dövas**tidning**

7:2014

NIKLAS "ÄLGEN" ANDERSSON:
Konditorn som sadlade om

Frontrunners firar **10 år**

Tillgänglighetskoll på
landets tolkcentraler

Hjälp oss att tillgänglighetskolla Sverige

I det här numret har vi tillgänglighetskollat landets tolkcentraler och tagit reda på vilka kontaktvägar de har. Vi har också testat att ringa på deras bildtelefoner för att se om de verkligen svarade. Tolkcentralen är ju en av de viktigaste verksamheterna för döva och hörselskadade. Innebär det att de självklart ska vara tillgängliga för oss och kunna ta emot tolkbeställningar och andra tolkrelaterade frågor på teckenspråk? Eller räcker det bra med att vi kontakter dem via förmedlingstjänsten Bildtelefoni.net? Läs mer på sidorna 4-5.

Vi har den här hösten tillgänglighetskollat partiernas sajter inför riksdagsvalet om vilka av dem som hade valinformation på teckenspråk och SVT:s och TV4:s direkttextade och teckenspråkstolkade program i deras playtjänster. Tillgänglighetskollen är ett effektivt sätt att belysa de brister hos de

tjänster som vi använder mycket i vår vardag. Har du förslag på vad vi ska tillgänglighetskolla framöver? Mejla oss på: redaktionen@dovastidning.se.

Första gången jag såg Niklas "Älgen" Andersson spela älg tänkte jag att han gjorde det så övertygande att han var en älg, inte en person. Han var lika rolig som seriefiguren Hälge. Det var för flera år sedan. Nu arbetar han som skådespelare på Riksteaterns Tyst Teater och är aktuell i Bröderna Marx. Tomas Lagergren har tecknat ett porträtt av honom, som numera har "Älgen" som persontecken. Bläddra till sidorna 16-18.

Vi har förstås en del annat i det här numret också. Till exempel fyller den internationella ledarskapsutbildningen för unga döva, Frontrunners, tio år. Tre fotografer med dövblindhet ställer ut sina taktila foton på Stadsmuseet i Stockholm. Och vi har recenserat tre aktuella böcker.

Trevlig läsning!

NICLAS MARTINSSON
ANSVARIG UTGIVARE OCH REDAKTÖR

Redaktionen tycker till

Tillgänglighetssatsning i Norge. Norska Public service-kanalen NRK satsar på tillgänglighet. De har tillsatt en chefstjänst som ska jobba och ansvara för tillgänglighetsfrågor inom NRK. Dessutom kommer nye chefen direkt från redaktionen NRK Teckenspråk: Siri Antonsen. Det är en tydlig signal om att man tar tillgänglighetsarbetet på allvar. Vi gläds med vårt grannland i väster. Vi undrar: när ska SVT släppa handbromsen?

Taktill Foto. Stadsmuseet i Stockholm har en världsunik fotoutställning. Det är inte vilken utställning som helst – den är tillgänglig för såväl synskadade som seende med sina taktila foton. Tre fotografer med dövblindhet har tagit dem. Besök museet om du befinner dig i huvudstaden någon gång fram till den 11 januari nästa år. Det finns mycket sevärt också bland de andra samlingarna om hur folk bodde i Stockholm förr i tiden.

Codabarn får inte modersmålsundervisning. Tusentals barn som går i skolan idag har svenska som andraspråk. Långt ifrån alla får läsa sitt förstaspråk, eller modersmål som det heter, i skolan. Det gäller i högsta grad för hörande barn till döva föräldrar. Enligt en studie i Jönköpings län fick knappt någon av de 20 Codabarn man hittade i länet, teckenspråk som modersmålsundervisning. Mycket talar för att det ser likadant ut på många håll i Sverige. Dessutom råder det brist på behöriga teckenspråklärare. Illavarslande.

TIDSKRIFT FÖR SVERIGES DÖVAS RIKSFÖRBUND

Nr 7/2014

Fredrik Schreiber gav ut det första numret av DT i Lund den 6 juni 1891 med skraddaren Ola Zommarin som förläggare.

Manusstopp:
Nr 8: 28 nov

Utgivning:
18 dec

REDAKTION:

Dövas Tidning
Rissneleden 138, 5 tr
174 57 Sundbyberg
redaktionen@dovastidning.se
Ansvarig utgivare och redaktör:
Niclas Martinsson

0738 333 060 (sms/3G)
niclas.martinsson@dovastidning.se

Redaktör dovastidning.se:

Tomas Lagergren, 0735 130 199 (sms/3G)
tomas.lagergren@dovastidning.se

Form: Annalena Sandgren, Formligen.se

Omslag: Foto Tomas Lagergren

Facebook: facebook.com/dovastidning **Twitter:** @DovasTidning

PRENUMERATION:

prenumeration@dovastidning.se
Bildtel:
agneta.skagerstrand@sip.omnitor.se
SDR, Agneta Skagerstrand
Box 300
793 27 Leksand

Prenumerationspris: 300 kr/år

Utebliven tidning: kontakta
prenumeration@dovastidning.se

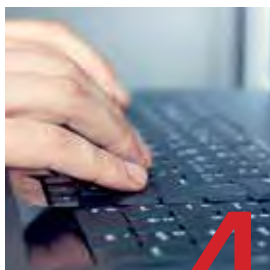
ANNONSER:

Bokas och lämnas till:
annons@dovastidning.se
0506 300 58 eller 0730 562 169
Förenings- och internannonser
bokas och lämnas till:
redaktionen@dovastidning.se

Upplaga: 5800 ex

Tryck: November, 2014
Carlshamn Tryck & Media ab
ISSN 1402-1978

dovastidning.se

AKTUELLT:
TILLGÄNGLIGHET **4**

I KORTHET **7**

SIGNERAT:
YLVA BJÖRKLUND **9**

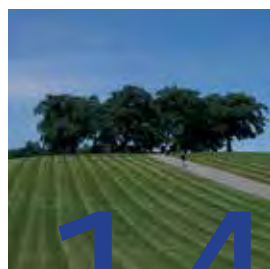
AKTUELLT:
SDR TECKEN **10**

UTRIKES:
I KORTHET **11**

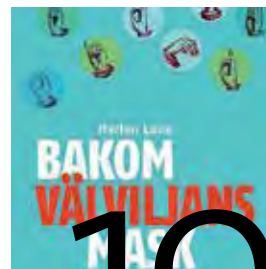
6 FRÅGOR:
FRONTRUNNERS **12**

UTSTÄLLNING:
TAKTIL FOTO **14**

NIKLAS "ÄLGEN"
ANDERSSON **16**

RECENSION **19**

FÖRBUNDS-
NYTT **20**

UNG **22**

INSÄNDARE **24**

Tillgänglighetskoll på landets tolkcentraler

Dövas Tidning har tagit reda på vilka kontaktvägar landets tolkcentraler har och testat att ringa på deras bildtelefoner för att se om de verkligen svarade. Detta eftersom tolkcentralen är en av de viktigaste verksamheterna för döva och hörselskadade.

Du kan få teckenspråkstolk från din tolkcentral. Men kan du kontakta din tolkcentral och beställa tolk på teckenspråk? Så självklart är det inte trots att tolkcentralerna är till för döva och hörselskadade, visar DT:s tillgänglighetskoll, som har Tolkcentralen i Gävleborg som utgångspunkt.

Gävleborgs Dövas Förening (GDL) och dess medlemmar har stridit för att Tolkcentralen i Gävleborg skulle ha en bildtelefon och en teckenspråkskunnig samordnare. 2012 sökte de en ny tolksamordnare. I annonsen stod det att teckenspråkskompetens var meriterande, inte ett krav. En icke teckenspråkskunnig samordnare anställdes för sin kompetens – de andra teckenspråkskunniga sökande var inte tillräckligt kompetenta.

Ett besked som inte mottogs med glädje av GDL. Tolkcentralen skaffade dock till slut en bildtelefon efter en tids fördröjning och tekniska problem.

Cim Eklöv och två andra döva bosatta i Gävleborg var inte nöjda utan de drev med stöd av Sveriges Dövas Riksförbund fallet vidare. Diskrimineringsbyrån i Uppsala (DU) tog sig an deras fall. DU höll med de tre döva klienterna om att det var problematiskt att tolksamordnaren inte kunde teckenspråk – tolkcentralen var ju en grundläggande verksamhet för döva och hörselskadade.

Men nu hade samordnaren slutat. Tolkcentralen i Gävleborg sökte i oktober en ny samordnare – kravet var att den skulle vara utbildad teckenspråkstolk för att inte bara kunna samordna utan också kunna jobba som tolk och svara i bildtelefonen. Vid DT:s pressläggning skulle intervjuer snart hållas.

Cim Eklöv gläds åt detta och hoppas att de väljer rätt samordnare som kan teckenspråk.

Varför räcker det inte med att kontakta dem via förmedlingstjänsten Bildtelefoni.net?

– Varför ska vi behöva anpassa oss efter hörande? De på Tolkcentralen jobbar ju för döva så de måste självklart kunna teckenspråk, säger Cim Eklöv.

DT testade att ringa på Tolkcentralens i Gävleborg bildtelefon. Dess chef, Charlotta Jansson, svarade. Hon kunde inte teckenspråk utan skrev istället att man kunde kontakta dem via förmedlingstjänsten Bildtelefoni.net eller vänta tills teckenspråkstolken var på plats.

DT har ringt till alla de tolkcentraler som har en bildtelefon. Det är olika hur de bemannar bildtelefonen. En del har särskilda öppettider, andra bemannar den när antingen den teckenspråkskunniga samordnaren eller teckenspråkstolken är på plats.

DT har tagit reda på vilka kontaktvägar tolkcentralerna har. Kan man sms:a dem och kontakta dem via texttelefon och mejl? Kan man beställa tolk på webben? När det gäller tolkbeställningarna på nätet: det kan antingen vara ett vanligt webbformulär eller Mina vårdkontakter. Resultatet ser ni här intill.

Tolkcentralen i Örebro är Sveriges överlägset största tolkcentral. Förra året var 306 per 100 000 invånare i Örebro län

tolkanvändare. Och de har nu över 80 teckenspråks-
tolkar. Det är långt mer än de andra tolkcentralerna
i landet. För att ta ett exempel: Stockholm hade inte
lika många – endast 67 tolkanvändare per 100 000 in-
vånare.

Trots sin storlek har Tolkcentralen i Örebro ingen
bildtelefon- och sms-service.

Varför kan man inte kontakta er via bildtelefon och sms?

– Vi har inte tillräckligt många teckenspråkskunniga
i vår reception som kan ta emot bildtelefonsamtal hela
dagen, säger Magnus Sjögren som är verksamhetschef.

Han ser ingen nytta med särskilda öppettider som
talar om när bildtelefonen är bemannad utan ser hellre
att tolksamordnarna kan kontaktas via mejl, text- eller
taltelefon hela dagen.

– Man kan också ringa oss via förmedlingstjänsten
Bildtelefoni.net, säger Magnus Sjögren.

Det står inte på er sajt att man kan kontakta er via Bildtelefoni.net.

– Bra att du sa det. Vi ska ändra på vår sajt så att det
kommer med.

Varför kan man inte skicka sms till er?

– Vi har testat med sms. Det fungerade inte så bra för
vi fick för lite information i sms:en och var tvungna att
sms:a fram och tillbaka.

Tolkanvändare med dövblindhet får dock sms:a dem
när det är något akut.

Med start den 19 november inför Tolkcentralen i
Örebro e-beställning. Det innebär att man kan beställa
tolk på webben utan bank-id. Det räcker med att man
anger sitt användarnamn och lösenord.

Tolkcentralen på Gotland anger inte på sin sajt att de
har någon bildtelefon.

Varför inte?

– Vi har en bildtelefon, men vi har inga särskilda
öppettider på expeditionen då vi är en så liten tolk-
central. Våra brukare skickar sms när de ringer på
den. Vi kan då svara om någon finns på kontoret,
säger Anita Leksäther, enhetschef.

Inte heller Tolkcentralen i Västmanland har en bild-
telefon.

– Vi har inga egna anställda tolkar (endast privata
tolkbolag anlitas i Västmanland) men för att öka vår
tillgänglighet i samband med tolkbokningar så hoppas
vi kunna installera en bildtelefon inom den närmaste
framtiden, säger Maria Waldau, avdelningschef.

Alla andra tolkcentraler har kunnat svara men inte
Tolkcentralen i Värmland. Dialogrutan "Upptaget" dök
upp direkt de gånger DT ringde. Därmed fick de inte
godkänt fast de hade en bildtelefon.

TEXT: NICLAS MARTINSSON

Hur tycker du att kommunikationen med din tolkcentral
fungerar? Mejla oss på: redaktionen@dovastidning.se

Så tillgängliga är tolkcentralerna

**DT har kollat vilka kontaktvägar landets tolkcentraler har
när man vill beställa tolk och om de verkligen svarar i bild-
telefonen. Ja betyder att de har kunnat svara och ett över-
struket Ja att de inte kunnat svara fast de har bildtelefon.**

Landsting	Bildtel.	Texttel.	Mejl	Webb	SMS
Blekinge	JA	JA	JA	NEJ	JA
Dalarna	JA	JA	JA	NEJ	JA
Gotland	NEJ	JA	JA	NEJ	JA
Gävleborg	JA	JA	JA	NEJ	JA
Halland	JA	JA	JA	JA	JA
Jämtland	JA	JA	JA	NEJ	JA
Jönköping	JA	JA	JA	JA	NEJ
Kalmar	JA	JA	JA	NEJ	JA
Kronoberg	JA	JA	JA	NEJ	JA
Norrbottn	JA	JA	JA	JA	JA
Skåne	JA	JA	JA	JA	JA
Stockholm	JA	JA	JA	JA	JA ¹
Sörmland	JA	JA	JA	JA	JA
Uppsala	JA	JA	JA	JA	JA
Värmland	JA	JA	JA	JA	JA
Västerbotten	JA	JA	JA	JA	JA
Västernorrland	JA	JA	JA	JA	JA
Västmanland	NEJ	JA	JA	JA	JA
Västra Götaland	JA	JA	JA	JA	JA ²
Örebro	NEJ	JA	JA	NEJ	NEJ
Östergötland	JA	JA	JA	JA	JA ³

1 Endast för avbokning. 2 Endast för avbokning och om tolken inte kommer. 3. Ej för tolkbeställning.

DT tillgänglighetskollar SVT och TV4 Play

DT har tillgänglighetskollat SVT:s och TV4:s teckenspråkstolkade och
direkttextade tv-program i deras playtjänster. Flera brister har upp-
dagats. "Vem vill se en valvaka i efterhand?" säger Staffan Hellström,
svensk bosatt i USA om den uteblivna teckenspråkstolkade valvakans i
SVT Play. HRF:s ordförande Jan-Peter Strömgren är trött på förklar-
ingen att dagens tekniska lösning är otillräcklig som gör att direkt-
textningen saknas.

dt Läs mer på dovastidning.se

Kunskapsbrist gör att hörande barn till döva föräldrar inte får teckenspråk som modersmål.

Codabarn får inte teckenspråk i skolan

Tusentals barn som går i skolan idag i Sverige har svenska som andraspråk. Långt ifrån alla får läsa sitt förstaspråk, eller modersmål som det heter, i skolan. Detta gäller i högsta grad för hörande barn till döva föräldrar.

Det är närmast ett outforskat område. Men nu finns en lokal studie: hörselhabiliteringen i Jönköping läns landsting har tagit fram en rapport om hörande barn till döva föräldrar, CODA (Children of Deaf Adults).

I kartläggningen, som endast täckte Jönköpings län, fann de 20 CODA som för närvarande går i skolan. Knappt någon av dem har fått läsa teckenspråk som modersmål. Det förvånade projektledarna av rapporten.

Bland pedagogerna i Jönköpings län var kunskapen om CODA knapp. Dessutom hade döva föräldrar som intervjuades inte informerats om vad som gäller för dem och deras barn.

– De flesta pedagogerna hade inte funderat på att barn till döva kunde ha en speciell situation eller speciella behov. De vi pratade med var alla väldigt intresserade av att veta mer om den här gruppen. Lärare har idag många elever med speciella behov, skriver Leif Bergholtz i ett mejl till Dövas Tidning. Han har tillsammans med Peter Johansson skrivit rapporten "Barn som anhöriga", på uppdrag av landstinget i Jönköpings län. Leif är till vardags gymnasielärare på Per Brahe-gymnasiet. Peter har en bakgrund som teckenspråkstolk. De har själva växt upp med döva föräldrar.

De har gjort djupintervjuer med barn, föräldrar och skolpersonal, från förskolan till gymnasiet. Och det visade sig att ibland tycker barnen att det är lättare att prata via en tolk med sina föräldrar när det ska pratas på ett djupare plan. Dessa barn behärskar i vissa fall inte heller svenska fullt ut då de inte

får hjälp hemma på samma sätt som andra barn i språkämnerna.

Han anser att samhället bär ett stort ansvar. Mer information till skolor behövs, menar han.

Kunskapen ute i skolorna i dag är mycket begränsad. Dessutom hade döva föräldrar som intervjuades i studien inte informerats om vad som gäller för dem och deras barn.

I undersökningen identifierades tre nyckelpersoner för CODA i skolan: språklärare, mentorer och förskollärare. För att hjälpa dem och annan skolpersonal har de tagit fram en 10-punktlista, till exempel kontakter med tolkcentraler och hur överlämning mellan olika lärare kan ske.

För att få rätt till modersmålsundervisning krävs det att det finns fem elever i en och samma kommun. Men teckenspråk ska enligt språklagen ha en särställning. Någon hänsyn till det tas inte idag, menar Leif Bergholtz.

Han tycker därför att teckenspråk borde bli ett av Sveriges minoritetsspråk, något som skulle innebära att det räcker med ett barn i en kommun för att få modersmålsundervisning.

– De kan inte få samma hjälp och stöd från sina föräldrar som andra barn och i vissa fall kan de inte lika bra svenska. Det måste skolan ta hänsyn till. På gymnasiet kan språkämnerna utgöra 30 procent av undervisningen och därmed betygen så det påverkar deras framtidsutsikter, säger Leif Bergholtz.

– Vår undersökning visar på att det finns ett problem inom gruppen CODA och att dessa barn och ungdomar kan behöva modersmålsundervisning och stöd i skolans språkämnerna. Vi är glada om vår rapport kan bidra till att förbättra gruppens möjligheter i skolan och förmåga att kommunicera om allt med sina föräldrar, säger Leif Bergholtz.

TEXT OCH FOTO: TOMAS LAGERGREN

Har ditt coda-barn blivit nekat modersmålsundervisning i teckenspråk? Mejla oss på: redaktionen@dovastidning.se

Manilla-medarbetaren får inte arbeta kvar

● I december förra året fick Manillaskolan kännedom om att en av deras medarbetare skulle ha närmat sig en elev på ett olämpligt sätt. Medarbetaren skickades hem och skolan gjorde en anmälan till personalansvarsnämnden, något som sedan resulterade i en åtalsanmälan. Den byggde på fyra elevers berättelser. Medarbetaren skulle ha ofredat de fyra eleverna med ord och handlande vid flera tillfällen. Åklagaren inledde en förundersökning. Den lades ner i brist på bevis i augusti. I slutet av oktober meddelade personalansvarsnämnden att medarbetaren ges en varning och inte får arbeta i någon av Specialpedagogiska skolmyndighetens (SPSM) skolor. "Då det är viktigt att elever och föräldrar känner sig trygga i skolan har vi beslutat att medarbetaren inte kommer att arbeta inom SPSM:s skolverksamhet, säger Åsa Karle, avdelningschef på SPSM i östra regionen. Det är enligt henne inte klart om medarbetaren kommer att omplaceras inom SPSM.

Realtidssamtal-till-text-app

● Fyra akademiker med hörselnedsättning från Berkeleys respektive San Franciscos universitet har utvecklat en app som de sägs vara först i världen med: Transcense. Appen kan översätta realtidssamtal till text och visar vem som säger vad i form av olika färgprattbubblor. Appen klarar upp till 20 personer på samma gång men optimalt är 6-8. Just nu är appen i en betaversion – alltså betyder det att den ännu är i utvecklingsstadiet. Det språk som Transcense kan känna av är engelska. Planen är att även ta med spanskan och två andra språk som användarna röstar fram i framtiden. Appen fungerar så här: de personer som blir "avlyssnade" måste först godkänna att de deltar i samtalet. Och den som inte kan tala kan skriva det den vill säga så översätts det automatiskt till tal.

FOTO: JEAN-BAPTISTE BERANGER

Graffiti på Artipelag

● Konsthallen Artipelag i Gustavsberg utanför Stockholm har en utställning, Här och nu, som pågår fram till 6 januari. Titeln refererar till konstnären Barnett Newmans berömda essä "The Sublime is Now" från 1948. Han propagerar för att mötet mellan betraktaren och konstverket ska vara som ett möte mellan två personer. En av de tio konstnärer som ställer ut på Här och nu är graffiti-konstnären Carolina Falkholt. Hon har valt att göra ett handalfabetsmotiv: Skrev. DT har i förra numret (nr 6) skrivit om Uppsala kommun som låtit samma konstnär pryda tre husfasader med handalfabetsmotiven techno, techne respektive teckna.

Friskis-pass på teckenspråk

● Katrin Stenlund blev utsedd till årets eldsjäl inom Friskis & Svettis. Hon leder pass på teckenspråk på Friskis & Svettis i Skellefteå. "Hon är oerhört engagerad och det vore så roligt om hon fick vinna det här priset", sade Janna Åström, verksamhetsledare när det stod klart att Katrin Stenlund var en av de nominerade. Så vann hon till slut. Motiveringen löd: "Katrin leder jympa på teckenspråk för hörselskadade. Många åker 13 mil från Umeå för att delta. Hon har också ordnat jympa för särskolebarn och drar nu igång enkeljympa". Till vardags arbetar hon som modersmålslärare i teckenspråk på skolor i Skellefteå kommun.

Nokia går i graven

● Nokia var känt som världens största mobiltillverkare. Bland många döva var modellen 5110 den första mobil som de ägde. Den lanserades 1998. Samma år kom en annan avancerad mobil som var populär hos åtskilliga döva: Nokia 9000i. Med den kunde man ringa texttelefon-samtal till både fasta och mobila texttelefoner. I april i år blev Nokias mobildivision uppköpt av Microsoft. I oktober meddelades det att kommande mobiler kommer att heta Microsoft Lumia. Därmed går mobilnamnet Nokia i graven. Men som företag finns dock Nokia kvar i Finland. De säljer främst nätverksutrustning i likhet med Ericsson som inte heller tillverkar några mobiler längre. Sony Ericssons mobiler heter numera kort och gott Sony.

1-10

Sifferleken 1-10 har blivit populär hos många döva och teckenspråkiga på Facebook. Den nominerade ska teckna en historia med hjälp av handformerna för 1, 2, 3 och så vidare. Handformen 1 kan t.ex. betyda att en person går och 2 att personen i fråga ser något.

DÖVHETEN

© VIKTOR JÄDERLUND

Twisten om Bildtelefoni.net inte över

Twisterna om den rikstäckande förmedlingstjänsten Bildtelefoni.net har varit många. Trätoämnet är vem som har rätt att delta i upphandlingen av den: Örebro läns landsting som nu har hand om den eller privata aktörer. I oktober stod det klart att landstinget gjorde fel som deltog i senaste upphandlingen av Bildtelefoni.net eftersom de bara skulle rikta sig till sina egna invånare.

Tolkcentralen i Örebro läns landsting drev Bildtelefoni.net fram till sista december 2011 på uppdrag av Post- och telestyrelsen (PTS). Tolkcentralen var den som började utveckla tjänsten redan 1995 – då i projektform. Projektet hette Bildtec och var öppet för alla användare i landet. Två år senare var tjänsten finansierad av både landstinget och PTS. Med start 2007 var den helt finansierad och upphandlad av PTS. Örebro läns landsting var den enda som deltog i upphandlingen då.

Eftersom landstingets avtal med PTS gick ut vid årsskiftet 2011/2012 gjorde PTS en ny upphandling. Två lämnade anbud: det privata företaget Verbaldigitalius och Örebro läns landsting. Det förstnämnda vann på grund av lägre pris. Landstinget överklagade till förvaltningsrätten. De menade att Verbaldigitalius lämnade uppgifter i upphandlingen var oriktiga. Förvaltningsrätten gick på landstingets linje. Domen överklagades till kammarrätten av PTS och Verbaldigitalius, dock var för sig. Det privata företaget hade en annan uppfattning om hur upphandlingskraven skulle tolkas och PTS ville få det rättsligt prövat om det var riktigt att ett landsting deltog i en upphandling rörande en rikstäckande tjänst. Landstinget förlorade i kammarrätten. Men det slutade inte där.

En av underleverantörerna i Verbaldigitalius, tolkföretaget TSP AB, hoppade av. Därmed fanns teckenspråkstolkarna inte att tillgå. Bara den tekniska underleverantören, bildtelefonföretaget Omnitor, fanns kvar. PTS gjorde bedömningen att Verbaldigitalius inte kunde ha hand om Bildtelefoni.net.

Istället fick Örebro läns landsting ett förlängt avtal. Verbaldigitalius överklagade PTS beslut om förlängning till förvaltningsrätten och tankesmedjan Den nya välfärden som tillvaratar privata företags intressen påpekar det oriktiga i att landstinget har hand om den rikstäckande förmedlingstjänsten, Bildtelefoni.net, i förvaltningsrätten.

Det har varit överklagande på överklagande i samtliga instanser upp till Högsta förvaltningsdomstolen. Senaste budet är att Högsta förvaltningsdomstolen meddelade i oktober att

kammarrättens dom står fast där Den nya välfärden vann. Domen var att landstinget gjorde fel som lämnade anbud på tjänsten 2011.

PTS har valt att förlänga avtalet med landstinget fram till sommaren 2016 eftersom det enligt dem är en lång process att få en ny leverantör på plats.

– Användarna ska inte drabbas av avbrott i tjänsten. PTS jobbar nu med att upphandla tjänsten på nytt innan förlängningen går ut, säger Peter Ekstedt, presschef vid PTS.

Örebro läns landsting säger sig vara den enda i Sverige som har både kapaciteten och kompetensen att driva Bildtelefoni.net. Den nya välfärden håller inte med. De hänvisar till att det finns privata förmedlingstjänster i andra länder som Holland och USA.

Magnus Sjögren, verksamhetschef för Tolkcentralen i Örebro, är orolig för hur det blir om det visar sig att inga privata företag uppfyller kraven i den kommande upphandlingen.

Landets tolkcentraler bedriver så kallad vardagstolkning enligt lag, t.ex. läkarbesök, arbetsplatsträffar och bankmöten. Enligt Magnus Sjögren är Bildtelefoni.net en naturlig del i vardagstolkningen. Årligen förmedlar tjänsten över 200 000 samtal jämfört med de drygt 100 000 tolkuppdrag som tolkcentralerna utför ute på fältet i landet tillsammans. Med andra ord görs två av tre vardagstolkuppdrag i bildtelefonin.

– Om tjänsten skulle läggas ner skulle det leda till en stor tolkbrist i hela landet då många av de tolkuppdrag som annars hade kunnat göras i bildtelefonin utfördes som vanliga tolkuppdrag istället, säger Magnus Sjögren.

Örebro läns landsting hoppas på att den nya patientlagen som träder i kraft vid årsskiftet där patienter har rätt att söka vård i ett annat landsting gör att de kan driva Bildtelefoni.net vidare, något de vill få rättsligt prövat. Ett annat frågetecken är vad den statliga utredningen om tolktjänsten för döva, hörselskadade, dövblinda och vuxendöva säger om Bildtelefoni.net. Den väntas bli klar under våren 2015.

TEXT: NICLAS MARTINSSON FOTO: BILDTELEFONI.NET

Jimmie, nu har du lite mer tid att fundera

Och så var det det här med politik då. Vi har som bekant haft riksdagsval i höst och konsekvenserna av det hade man inte ens i sina vildaste mardrömmar kunnat föreställa sig. Sverigedemokraterna fick nästan åttahundratusen röster – 800 000! Tretton procent av alla som tog sig till valurnorna röstade på ett Sverige utan mångfald. Vad hände? Vart är vi på väg?

Sverigedemokraterna är ett konservativt parti som säger sig värna om kärnfamiljen, svenskarna och den svenska kulturen. Vad det nu är för något? Allt främmande och konstigt ska bort. Alla ska prata svenska på svensks vis. Någonstans i Skåne ville de till och med ta bort teckenspråkstolkarna? För ja just det, döva ingår ju inte heller i normen oavsett hur svenskfödda och blonda vi än kan tänkas vara. Som om ursprung och hårfärg skulle spela roll, att bedriva en politik baserad på de normerna exkluderar väldigt många människor.

Normen i vårt samhälle - en vit medelålders heterosexuell man utan funktionshinder? Hur många är de – egentligen? De har makten, de lever mitt ibland oss, många av dem är fäder till oss andra medan några är partiledare eller kanske chef någonstans. Majoriteten av dem är troligen rätt så öppna och trevliga. De flesta tar sina privilegier för givna. Måste vara skittrist.

I ett avsnitt av Spin City, en amerikansk sitcom från 1990-talet pratas det i en scen om lobbying och om att värna minoriteters rättigheter – homosexuella, spansktalande, funktionshindrade ja, inklusive kvinnor som torde vara världens största "minoritet" – när en (man) i borgmästarstaben får spel och utbrister – åhhh alla dessa intresseorganisationer... men vilken organisation ser till den vite heterosexuelle mannens rättigheter då? Varpå seriens homosexuelle afroamerikanske representant replikerar snabbt – kongressen!

Sverigedemokraternas partiledare är nu sjukskriven. Pressen, motviljan och hatet mot den politik han driver kom till sist ikapp och sänkte honom. Det har varit jobbigt sa han till tidningarna. Ja, det kan man ju gott tänka sig. Undrar om han kan föreställa sig hur en annan medmänniska från ett krigsområde någonstans i världen känner sig när hen kommer hit på flykt från bomber och blod till ett Sverige där riksdagsledamöter springer på stan med järnrör? Eller de som blir kvar i flyktinglägren vid gränserna med trauman av att ha sett sitt eget barn bli ihjälbombat? De kan inte sjukskriva sig för att det har varit lite jobbigt.

Som döv och kvinna ingår jag inte i normen och är stolt över att vara en av de 87 procent som vill leva i ett samhälle där icke-normen får vara norm. Stolt över att INTE vara en vit medelålders man som tar allt för givet. Att tillhöra normen och ta samhällsprivilegier för självklart känns ja, skittrist var ordet. Att vara icke-norm är slå underifrån. Att vara icke-norm ger förståelse och empati för andra grupper som också är icke-norm. Att ha rätten och möjligheten att ifrågasätta, påverka och värdera vårt samhälle känns mycket mer spännande och givande även om man kan bli så förbannat trött på kampen emellanåt. Men det får vara värt det för vad är egentligen viktigare än att vara medmänniska? Fundera på det du Jimmie, nu när du har lite mera tid. Peace!

NAMN: YLVA BJÖRKLUND

**JOBBAR: MED KULTUR OCH FOLKBILDNING OCH
TYCKER ATT DET ÄR LIKA MYCKET EN SKYLDIGHET
SOM EN RÄTTIGHET ATT TA SIG TILL VALURNORNA
OCH LÄGGA SIN RÖST.**

Alexandra Royal årets kulturpristagare i Örebro

Alexandra Royal tilldelas Örebro läns landstings kulturpris 2014. Hon får ta emot 50.000 kr och en bronsstatyett av Thorsten Molander. Prisceremonin sker vid landstingsfullmäktiges möte den 26 november.

"För stort engagemang och stora insatser för teckenspråksområdet. Med en smittande positiv entusiasm har Alexandra Royal haft en avgörande betydelse för att få den teckenspråkiga och den hörande kulturen att närma sig varandra." lyder motiveringen.

– Teckenspråkskulturen är i högsta grad ett kännetecken för Örebro län. Tyvärr har det historiskt sett varit stora avstånd

mellan den teckenspråkiga och den hörande världen, säger Marie-Louise Forsberg-Fransson, landstingsstyrelsens ordförande (S), i ett pressmeddelande. Hon menar att det är glädjande att dessa båda världar under senare tid börjat närma sig varandra, då främst inom kulturområdet.

Alexandra Royal själv är överväldigad och glad.

– Det känns väldigt stort för mig personligen men ännu större för alla teckenspråkiga människor. Jag tror definitivt på rätt attityd, bemötande och dialog. Det betyder dock inte att det är färdigt utan vi ska fortsätta vårt arbete för bättre öppenhet för alla människor i stan, säger pristagaren Alexandra Royal till Dövas Tidning.

TOMAS LAGERGREN

Hallå där...

... Markus Ström, ny styrelseordförande på SDR Tecken AB

Hur går det för SDR Tecken AB nu? Ni har sagt upp er enda kvarvarande heltidsanställda personal. Han arbetar nu endast på timbasis. Hur kommer ni att kunna upprätthålla samma kvalitet som ni haft tidigare?

– Det är mycket riktigt att vi har sagt upp den personal som fanns anställd i bolaget. Orsaken var i första hand ekonomisk. De som arbetat i bolaget har varit mycket engagerade och proffsiga, så det var förstås trist för den nya styrelsen att ta det beslutet. Bolaget är det företag som var först ut med att i någorlunda större omfattning översätta material för webbpublicering, något som många teckenspråkiga har haft stor nytta av. När man tittar på allt det som producerats så ser man att översättningarna har hållit hög kvalitet hela tiden. Det som bolaget producerat har verkligen varit översättningar i ordets rätta bemärkelse. Till skillnad från när bolaget startades så finns det nu flera olika bolag som arbetar med översättning till teckenspråk och det är en naturlig utveckling att kostnadsbilden förändras på en marknad där flera bolag är verksamma. Vi i den nya styrelsen tycker att det är jättebra att det finns flera bolag som arbetar med översättning till teckenspråk och vill skapa former för att samarbeta med dem. Vi tror att vi kan uppnå god kvalitet på översättningarna tillsammans med de övriga leverantörer som finns. Vid behov kan vi använda oss av timanställd personal. Kortfattat menar vi att en översättning av god språklig kvalitet inte har med anställningsform eller produktionsställe att göra. Vi kommer fortsätta att leverera bra översättningar med timanställd personal och i samarbete med de duktiga översättningsbolag som finns runt om i landet.

Ni har varit tvungna att säga upp personal vid flera tillfällen. Varför?

– Bolagets utveckling och omsättning har följt vissa mönster som inneburit att det i perioder funnits toppar och dalar i företagets ekonomi, tidigare har man inte arbetat med projektanställningar och underleverantörer för att hantera dessa svängningar. Det har inneburit att man behöver varsla personal när orderingången vänder. Det är aldrig roligt att behöva säga upp personal, vi i nya styrelsen kommer vara försiktiga med att anställa personal.

Hur ser marknaden ut idag?

– Tidigare har bolaget fokuserat på översättningar för webben. Marknaden för just detta område ser ut att växa något kommande år. Men samtidigt finns det flertal duktiga leverantörer som arbetar med att leverera bra översättningar. Vi i nya styrelsen har försökt tänka om lite. Vi vill inte se de övriga företagen som konkurrenter utan som potentiella samarbetspartners. Tillsammans får företagen större genomslagskraft än vad de enskilt kan få. Bolaget var som sagt först ut med att producera teckenspråksöversättningar för webben, nu har den marknaden mognat och fungerar med olika beställare och leverantörer. Det är speciellt kul att flera av dessa företag ägs och drivs av döva! Istället ser vi i den nya styrelsen oss om efter nya marknader. Det finns så mycket kvar att göra i samhället för att förbättra situationen för teckenspråkiga medborgare, här finns vår marknad!

Kan man vänta sig nysatsningar av er i framtiden, eller är målet att företaget ska vara vilande tills vidare?

– Företaget är inte vilande och skall inte vara vilande. Vi vill arbeta för ett tillgängligare samhälle för teckenspråkiga. Samhället gör en hel del för den teckenspråkiga befolkningen, men väldigt ofta är det utan den teckenspråkiga befolkningens delaktighet. Vår ägare, förbundet, har någon gång sagt, "Inget om oss utan oss", och vi vill tänka lite likadant, fast i ekonomiska termer. Vi vill vässa våra armbågar och visa att det mesta som görs för döva faktiskt kan göras av döva. Vi har några projekt och idéer kring detta på gång och hoppas kunna berätta mer om det runt årsskiftet.

Hur ser du på framtiden för bolaget?

– Jag tror absolut att bolaget har en roll att fylla. Vi i den nya styrelsen har kavlat upp ärmarna och jobbar i flera spännande riktningar. Grundläggande är att vi inte enbart ser oss som ett renodlat översättningsbolag. Jag hoppas att vi i bolaget i framtiden kan bidra till fler kvalificerade arbetstillfällen för döva. Det behöver inte endast betyda anställningar hos bolaget, vi kanske kan fungera som en katalysator för andra organisationer och företag. Som sagt; det som görs för döva kan ofta göras av döva!

TEXT: TOMAS LAGERGREN

NRK storsatsar på tillgänglighet

● En ny cheftjänst har tillsatts för att leda arbetet för ökad tillgänglighet för det norska public service-företaget, NRK. Den som fått tjänsten är Siri Antonsen, som värvats internt. Hon kommer närmast från NRK Teckenspråk där hon varit redaktör. ”Som ett offentligt programföretag har vi ett ansvar för att ge en fullständig service till hela den norska befolkningen”, säger hon på nrk.no och fortsätter: ”NRK vill att våra tjänster ska vara lättillgängliga och allmänt utformade. Det innebär att du ska kunna titta på ett program och dra full nytta av det, oavsett om du har en hörselnedsättning, är synskadad eller har lässvårigheter”. NRK är enligt henne bäst i Norden på textning och teckenspråkstolkning. Nu vill man satsa ytterligare på syntolkade program och uppläst text i rutan.

Teckenspråkigt bibliotek i Finland

● Det finska dövförbundet har öppnat ett virtuellt teckenspråkigt bibliotek i vilket material på både finskt och finlandssvenskt teckenspråk erbjuds. Biblioteket är världsunikt enligt dövförbundet eftersom allt i e-biblioteket är klassificerat, indexerat, teckenspråkigt och i videoformat. Biblioteket har i uppstartsfasen cirka 200 titlar i 6 olika kategorier, till exempel porträtt, barn och idrott. Man måste inte registrera sig för att kolla på dem. En stor del av materialet är även på talad finska eller finlandssvenska för att icke-teckenspråkskunniga hörande också ska kunna ta del av det. Syftet med biblioteket är att främja dövas och teckenspråkigas jämställdhet gällande tillgång till information och kultur. Adressen till e-biblioteket är: teckensprakigabiblioteket.fi

Polis i USA sköt ihjäl döva

● I slutet av september blev en döva man ihjälskjuten av polisen i delstaten Florida. Polisen förstod inte att han var döva. Det fick det amerikanska dövförbundet, NAD, att ryta till. Dess kanslichef, Howard Rosenblum, gick ut i ett uttalande att det måste bli ett stopp på onödiga dödsskjutningar på grund av missförstånd och av polisens okunskap om döva. Det som hände i Florida var inte första gången som en döva blev dödad av polisens skott utan det hade också skett i andra delstater, till exempel Kalifornien, Illinois och Texas. NAD arbetar nu på nationell nivå, inte bara på delstatlig nivå som tidigare, för att de förödande misstagen inte ska upprepas. Målet är att den amerikanska polisen ska ta fram gemensamma bestämmelser om hur de ska bemöta döva och hörselskadade personer.

Danska Dövebladet tar paus

● Dövebladet, som ges ut av Danska dövförbundet (DDL), tar paus fram till februari 2015. Orsaken till utgivningsstoppet är att de både byter annonsorganisation och redaktör. För att övergången ska gå smidigt tar tidningen uppehåll fram till årsskiftet 2015. Den nya redaktören som börjar vid årsskiftet kommer att arbeta halvtid. ”Redaktörtjänsten har varit på 20 timmar i veckan sedan våren 2014. Bakgrunden till detta är att DDL och DDU (Danska Dövas Ungdomsförbund) nu har gått samman i tidningen: medlemsbladet Visualis som gavs ut av DDU har gått in i Dövebladet. Därför har arbetsuppgifterna för tidningens redaktör halverats då DDU numera levererar material till Dövebladet varje nummer, något de inte gjort tidigare”, säger DDL:s kommunikationsansvariga, Birgitte Oppermann.

6 FRÅGOR:

Ole Vestergaard, en av initiativtagarna bakom Frontrunners som firar 10 år

Frontrunners är en internationell ledarskapsutbildning för döva ungdomar. Den hålls i Danmark varje år. Hur och när kom ni på idén till Frontrunners?

– Runt 2002 var jag rektor för Castberggård (reds anm Danmarks svar på Västanviks folkhögskola). För styrelsen dryftade vi frågan om att starta en ledarskapsutbildning för döva ungdomar i Danmark. Det fanns ett behov av en sådan utbildning för unga som ville engagera sig i en ungdomsorganisation. Men ungdomarna var få till antalet i landet. Vi ansåg att det var bättre med en internationell utbildning. Istället för att studera tillsammans med personer som man redan känner – döv världen är ju liten – ger det mer att plugga med nya människor från olika länder och kulturer som kan bidra med andra infallsvinklar. Styrelsen ställde sig positiv till detta. 2004 startade vi Frontrunners.

Vad betyder ordet frontrunner?

– Det är att en frontrunner (föregångare) inte är rädd för att ta för sig och pröva något nytt. Om man hela tiden går i någon annans fotspår så bryter man aldrig ny mark och är aldrig en föregångare.

Vad är det ni tar upp under utbildningen?

– Bland annat dövrelaterade ämnen som teckenspråk, audism (reds anm hörandes överlägsenhet gentemot döva) och hur det är att leva som döv i döv världen och "ute i världen". Ledarskap – här är det fråga om vilken ledarskapsutbildning som helst. Kommunikation – här lär man sig att arbeta med visuella medier som webb-tv och att kommunicera på olika sätt till olika mottagare.

Frontrunners har hittills haft tio årskullar men haft få deltagare från utvecklingsländer. Varför?

– Frontrunners-utbildningen kostar pengar och deltagare från utvecklingsländer har svårt att söka pengar för att betala den. Och så ställer Danmarks stränga visumkrav till det.

Hur ser du på framtiden för Frontrunners?

– Världen förändras allt eftersom, vilket även påverkar döv världen. Vi upplever att dövsamhället allt mer går från att vara en kollektiv kultur till en individuell kultur. Ett exempel är att dövorganisationer och deras styrelser inte alltid har lätt för att få folk som vill ställa upp ideellt. Den framtida Frontrunners-utbildningen får fokusera mindre på ledarskapsfrågor, mer på frågor som visuella medier och hur man startar eget företag. Vi måste fortsätta utvecklas och förändras i takt med samhället.

Ni har ett veckolångt tioårsjubileum 16-24 november. Vad ska ni göra då?

– Jubileet är i två delar. Den ena är att vi har kurs i dövfilm. Den belgiska filmproducenten Jorn Rijckaert ger lektioner i filmning och filmkunskap med mera. Den andra är att vi har en återförening under veckoslutet. Ca 40 före detta och nuvarande Frontrunners-deltagare har anmält sig (ungefär 100 personer har gått Frontrunners sedan starten 2004). Ben Bahan, professor i amerikanskt teckenspråk och dövstudier vid Gallaudet-universitetet, kommer att hålla i en workshop. Och så blir det cabaré-afton där före detta och nuvarande Frontrunners-deltagare bjuder på egenkomponerade shower.

TEXT: NICLAS MARTINSSON

Två svenskar har gått Frontrunners:

Jenny Nilsson & Florian Tirnovan

Vad har Frontrunners betytt för dig?

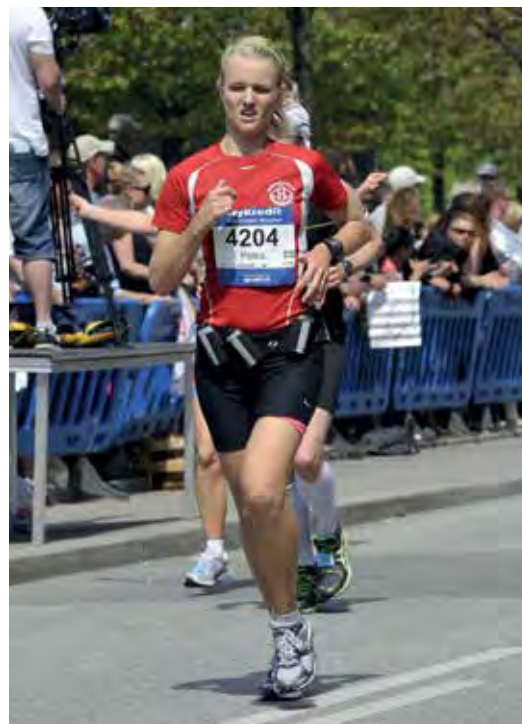
Jenny Nilsson, tjänstledig ombudsman från SDR som nu gör praktik hos FN i Geneve. Gick Frontrunners 2008-2009.

– Jag hade det väldigt roligt under mitt år hos Frontrunners efter gymnasiet där jag fick vänner för livet. Jag lärde mig mycket av de olika föreläsarna som kom varje vecka. Det är något som jag fortfarande bär med mig i mitt arbete i dag. Jag fick med mig goda argument att använda i mina möten med olika aktörer. Det är väldigt användbart. Under kursen kom jag också i kontakt med mänskliga rättigheter och blev alltmer intresserad av det ämnet så jag valde att studera det på universitet och jag gjorde praktik hos internationella människorättsorganisationer. Det som jag uppskattade mest med Frontrunners var miljön som vi vistades i. Vi var en multikulturell grupp likasinnade aktiva ungdomar som kunde diskutera allt möjligt och uppmuntrade varandra att sikta högt.

Florian Tirnovan, SDUF-ungdomskonsulent. Gick Frontrunners 2011-2012.

– När jag började Frontrunners tänkte jag "Vad gör jag här egentligen?". Men efter att jag slutat där insåg jag att det hade gett mig mycket. Nu jobbar jag som ungdomskonsulent för SDUF och har ännu nytta av Frontrunners utbildning. Inte bara själva utbildningen var nyttig utan också fritiden. I Urlev där Castberggard ligger är det rätt dött. Det är 5 km till närmaste mataffär. Så vi fick hitta på olika saker och lära känna varandra. Sedan fanns det andra danskar på plats. Jag var först ointresserad av dem. Men sedan märkte jag att det var kul att snacka med dem. Man ska inte döma någon på förhand, har jag lärt mig. Jag fick också vara med om kulturkrockar som att en indier i Frontrunners-gänget ville sova med jackan på för att det var kallt inomhus. Jag försökte förklara för honom att det inte hjälpte för det blev bara värre när han klev ut i kylan. Efter ungefär ett halvår fattade han till sist och slutade sova med jackan på! Jag kommer från en döv familj. Innan Frontrunners var jag inte en sådan där som sa "Jag är stolt döv!" och jag sa OK till att släppa in hörande i olika ärenden för att hjälpa oss. Nu är jag stolt döv och säger hellre att vi döva kan göra det själva.

Petra sprang N.Y.C Marathon

Petra Örlégaard genomförde sitt livs sjunde maraton, denna gång i världens största maratonlopp, New York City Marathon, med över 50.000 fullföljande löpare.

4 timmar, 16 minuter tog det för Petra att ta sig runt staden. Maratonloppet i New York tillhör de sex stora loppen som tillsammans bildar World Marathon Majors (de övriga är: Tokyo, Boston, London, Berlin och Chicago). I år deltog ca 600.000 löpare varav en del löpare från Sverige, många av dem genom löparreserangören Springtime (ca 800).

– Det är nog runt 1000 svenskar som ska springa, säger Petra Örlégaard som bokade in sig för två år sedan.

Varför springa just maraton?

– Jag gillar utmaningar. Det mesta handlar egentligen om ens psyke. Att springa 5-10 km kan vem som helst göra. Men att bli bra på denna distans kräver mycket mer. Sedan spelar det ingen roll om du gör det på tre eller fler timmar. Det är ditt eget mål som räknas. Det är stämningen med publiken och alla slags människor som deltar: runda, smala, unga, äldre, kvinnor och män, säger Petra Örlégaard som har ett mål efter loppet i New York – springa 5000 och 10.000 m på EM i Polen sommaren 2015.

TEXT: TOMAS LAGERGREN FOTO: PRIVAT

"Jag gick förbi det här huset som ligger i skånska Jonstorp. När jag tog en bild på huset visste jag inte att grinden fanns. Sedan när det taktila fotot togs fram kunde jag se grinden. Jag tycker att huset är så fint", säger Göran Rydberg, en av tre fotografer med dövblindhet i projektet Taktil foto.

"När jag var här kunde jag känna den friska öppet landskap", säger Graciela Gonzalo-Sun att fotografi är som terapi. "Bättre än att gå

Världsunika taktila foton ställs

Se men inte röra. Så brukar man göra när man besöker en utställning. Men inte på Stadsmuseet i Stockholm. Nu ställs taktila fotografier ut där som är tagna av tre fotografer med dövblindhet.

Fotografi som medium har aldrig varit så lättillgängligt som i dag. Med våra smarta mobiler kan vi enkelt ta bilder och på momangen publicera dem i sociala medier som Facebook och Instagram för att ge uttryck för något. De digitala kamerorna är mer lättanvända och billigare än de analoga.

Seende människor kan utan problem ta del av de fotografier som ställs ut på museer. Men för personer med dövblindhet är det desto svårare för de får i regel inte känna på dem. Om ett museum har audioguide så kan hörande personer med synnedsättning ha nytta av den, men inte personer med dövblindhet. Istället är de beroende av syntolkning; alltså någon som kan berätta vad fotografierna föreställer.

Förbundet Sveriges Dövblinda (FSDB) Stockholms och Gotlands läns unika treåriga projekt, Taktil foto, går mot sitt slut. Ett av målen har varit att ta fram bilder som man kan känna

på och få information om olika beståndsdelar med hjälp av en särskild utskriftsteknik. Det har projektet lyckats med, enligt Truls Nord som lett projektet. Resultatet går att beskåda på Stadsmuseet i Stockholm, som sägs vara först i världen med att erbjuda en tillgänglig fotoutställning för både synskadade och seende.

"Det är spännande för andra människor att se vad vi dövblinda upplever", säger Graciela Gonzalo-Sundström, en av tre fotografer med dövblindhet som deltagit i projektet.

Ett av de andra målen med projektet är att lära fotograferna att hantera kameran och ta bilder både fritt och inom givna teman och att ta reda på vad det är de fångar på bild.

– Fotografer med dövblindhet tar fram något nytt i bilderna som seende fotografer inte ser, säger Truls Nord.

Göran Rydberg är den andra deltagaren i projektet. Han tar ett exempel på vad han först inte såg och sedan lade märke till när det taktila fotot väl hade tagits fram. När han fotograferade en kyrka visste han inte att det fanns många kors i smide på fasaden ovanför porten och inte heller att porten var

doften av gräs, värmen och att det var ett ljust och dström om bilden på meditationslunden. Hon tycker till psykologen", säger hon och ler.

"Jag fotograferade den här tunnelbanestationen, Mariatorget, för att jag är intresserad av Stockholms tunnelbana och dess stationer. Inte bara det, jag ramlade ner på spåret där 1995. Jag gjorde mig illa men klarade mig", säger Rolf Eriksson som berättar att hans liv blev roligare med projektet Taktil foto.

ut på Stadsmuseet i Stockholm

valvformad. Den kyrkbilden finns med i utställningen.

– Jag tycker att kyrkan med dess trädallé är så vacker, säger han.

Intill de taktila foton som visas på Stadsmuseet finns en beskrivande text i både skrift och punktskrift. Man ska börja med att läsa den för att lättare förstå vad bilden föreställer. Under den beskrivande texten finns referenser till koordinat-systemet som finns längs med bildens sidor. Ytornas skrovlighet speglar bildens ljus. Desto slätare yta, desto ljusare. Desto skrovligare, desto mörkare.

Utmaningen är enligt Truls Nord att försöka vara neutral och inte värdera när man väljer vad man ska lyfta fram på ett taktilt foto. Vilken information i bilden är viktig att ta med? Det får inte bli för mycket information – då blir det svårt att ta till sig fotots budskap. För att ta ett exempel: på Graciela Gonzalo-Sundströms bild från en meditationslund är träden upphöjda just för att de är det centrala i en meditationslund. Den ljusblå himlen har en slätare yta än den gröna ängen och så vidare.

Rolf Eriksson är den tredje fotografen i projektet. Samtidigt som han tycker att resultatet blivit väldigt lyckat kan han inte förstå de taktila fotonas budskap på en gång.

– Jag måste gå hit flera gånger för att förstå bättre vad bilderna föreställer, säger han som är född helt blind och hörselskadad. Han besöker gärna museet mer än en gång.

Truls Nord hoppas att projektet Taktil foto leder till att andra museer väljer att erbjuda taktila utställningar. Det är enligt honom inte så dyrt att framställa taktila foton. Projektet har haft som mål att bidra till ökad tillgänglighet genom att utveckla en ny utskriftsteknik som inte är kostsam och som kan användas av andra. Han säger:

– Nationalmuseum kan exempelvis ha ett urval taktila foton.

Men det lär dröja innan gemene man på egen hand kan skriva ut taktila foton till en billig peng även om tekniken med all säkerhet kommer att fortsätta utvecklas.

Utställningen pågår t.o.m. 11 januari 2015. FSDB:s projekt har drivits i samarbete med Centrum för fotografi.

TEXT: NICLAS MARTINSSON

NAMN: Niklas Ingemar Andersson

ÅLDER: snart 32 år

FAMILJ: Pappa i Norge, mamma i Orust och brorsan Jonas i Vänersborg. Singel.

BOR: Stockholm

GÖR: Skådespelare och är även konditor.

AKTUELL: som Zeppo i Tyst Teaters pjäs Bröderna Marx.

SER HELST PÅ TV: Ser knappt på TV längre... blir något dövprogram som visas för tillfället.

LÄSER HELST: Serietidningar. Favoriten är Don Rosa, legendarisk serietecknare till Kalle Anka.

VACKRASTE TECKNET: Älg!

Konditorn som blev skådespelare

Niklas Andersson och Juli af Klintberg i Bröderna Marx. FOTO: URBAN JÖREN

När vi möts upp i Hornstull för att tillsammans gå ned till fiket Vurma, nära vattnet, är Niklas Andersson precis hemkommen från en föreställning i Kiruna med Bröderna Marx-ensemblen. Vi kramar varandra hej. Gick föreställningen bra? Jo tack, den gick bra, berättar han. Sedan följer lite småprat om vädret däruppe. Var det snö däruppe? Jodå, vitt var det. Och minusgrader. Typiskt svenskt. Att ta upp vädret det första man gör. Jag smågnäller lite om det småkalla, fuktiga vädret i Stockholm som tränger genom kläderna just denna dag. Fast det måste vara skönt att komma ner från minusgrader undrar jag. Niklas och jag hamnar i en gemensam fundering om det ändå är lite värre med det gråa fuktiga vädret i Stockholm än minusgrader med snö i norr.

Det är inte första gången vi ses. Honom har jag känt till sedan gymnasiet, möjligen har vi tävlat mot varandra i något skol-SM innan det, men det var nog först under gymnasieåren i Örebro som vi lärde känna varandra lite. Han gick bageri och konditori på Virginska skolan, medan jag gick samhällsprogrammet på Risbergsska. Som de flesta i dövvärlden har vi gemensamma vänner. För mig var han den den länge lustigkurren från de djupa värmländska skogarna, från Årjäng, närmare bestämt, som blev bagare efter studenten. Idag har han bytt bana – från prinsesstårter och annat specialbeställt av kunden – till scenen och publiken. Två hantverk som kanske inte är så olika varandra – de båda går ut på att falla slutkunden i smaken.

Varför valde du just bageri och konditori?

– Jag valde det för att jag ville jobba med ett hantverk. Sedan fick jag jobb hemma i Årjäng och gick vidare därifrån till ett annat bageri i Göteborg. Bagare var jag i fyra år, innan jag

blev konditor. Det var roligt, men... ibland blev det jobbigt med det sociala på arbetsplatsen. Som när mina arbetskamrater skrattade och jag missade vad som var roligt. Sedan var arbetstiderna lite småjobbiga, jag missade en del socialt umgänge med kompisarna, berättar Niklas.

Men scenen hade alltid lockat sedan barnsben för Niklas. Egentligen hade han funderat på estet på gymnasiet, men då kändes Tyst Teater eller liknande ouppnåeligt. Han har alltid gillat att uppträda eller spexa till det.

– Ja, ända sedan dagis i Karlstad. Det finns ett foto på mig där jag spelade fågeln i Hans och Greta som åt upp det som Hans och Greta släppte längs vägen, kakor eller liknande, haha. Ett annat starkt minne var när Tyst Teater kom på besök på Vänerskolan.

Niklas minns inte vad pjäsen handlade om, men det var en stor upplevelse för den lille Niklas: tre skådespelare fångade in upp honom i deras värld, efteråt kunde han inte sluta tänka på det. Och hans rytmiklärare och klassföreståndare i Vänerskolan, Doris Forsdahl betydde mycket.

– Hon var intresserad av kultur och var själv konstnär. Hon drog ofta i gång olika pjäser på skolan. Tack vare henne växte mitt intresse. Och när vi hade Elevens val satte vi upp pjäser till jul- och sommaravslutningarna.

Sedan började gymnasiet. Plötsligt fanns inga repetitioner att se fram emot. Sedan tog han studenten och fick jobb som bagare och konditor i Årjäng, för att sedan jobba som den-samme i Göteborg.

År 2009 kom Open Sign till Göteborg, en turnerande öppen scen genom projektet Unga Tyst Teater som finansierades av Arvsfonden under åren 2008-2010.

Niklas som Jägarbengt i Departure.
FOIO: JONAS JÖRNEBERG

Niklas i Open sign 2009.

– Då ställde jag upp och gjorde den numera kända visuella showen "Älgen". Den blev uppskattad och folk som såg den tyckte att jag skulle bli skådis. Det blev uppskattat. Han fick bli Open Signs konferencier året därpå. Han tog semester för att kunna jobba på Open Sign. Även då framförde han under sex veckors turnerande sin älg-show.

Och där blev du "Älgen"?

– Ja, där föddes mitt persontecken. Runt 2010 blev jag "Älgen", ler Niklas, som hade ett "N" som persontecken innan det.

Han var glad när han var tillbaka på jobbet efter Open Sign.

– Jag märkte att jag var en gladare person när jag fått stå på scen och göra det jag älskar.

Sedan tog det fart. Han uppträdde på Nordiska dövas kulturfestival i Stockholm samma år.

– Då fick jag frågan om jag var sugen på att plugga till skådespelare. De hade nämligen startat ett program för döva skådespelare. Lars Otterstedt samlade in intresseanmälningar.

Det skapade funderingar i Niklas huvud. Han hade rotat sig i Göteborg, han hade en fast tjänst som konditor och därmed en fast inkomst... livet i Göteborg med vännerna var gött, helt enkelt.

– Jag tvekade om jag skulle släppa allt det där och börja plugga igen. Det var ett svårt beslut att ta. Fick ja av chefen – jag kunde ta tjänstledigt i tre år om jag kom in. Så jag sökte och provspelade – och kom in!

Totalt sju kom in. Eleverna kom från fyra länder i Norden, varav tre var från Sverige – Joakim Hagelin-Adeby, Rebecca Drammeh och så Niklas själv. I våras, efter tre år, utexaminerades de som skådespelare och som avslutning fick klassen spela pjäsen Venus på Orienteatern.

– Jag lärde mig mycket mer än vad jag förväntade mig innan. Jag kände många gånger att jag inte var skådespelare nog, men vi alla tog oss genom det. Ingen av oss hoppade förresten av! Det är imponerande.

Han är full av beundran för sina klasskamrater som kom från de andra nordiska länderna.

– Jag respekterar dem, de har jobbat enormt hårt. De kom till Sverige och skulle läsa till skådespelare och samtidigt lära sig nya språk som svenskt teckenspråk och svenska... Det har varit tufft för dem. Svenskt teckenspråk kunde de flytande efter bara några månader.

Under hösten är Niklas aktuell som Zeppo i Bröderna Marx. Föreställningen är ute på turné just nu och pågår fram till den 6 dec.

– Hur trivs du på Tyst Teater?

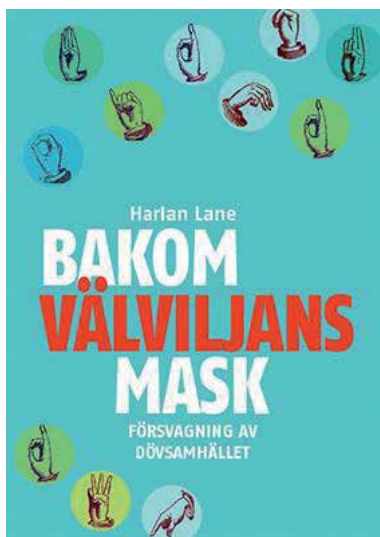
– Mycket bra, vi har ett bra team. Första gången det är på riktigt – lön, nya arbetskamrater. Nu med Bröderna Marx har jag träffat min "själsfrände" Johannes Wanselow som är kul att jobba med, han har samma mimik som jag.

Berätta mera om din roll.

– Jag spelar Zeppo Marx, den lille av bröderna som är mest snygg och charmig, men allt annat än rik. Jag blir förälskad i rika Juliette (spelas av Juli af Klintberg) och vi rymmer till Paris för att gifta oss, men resan blir inte som vi tänkt oss.

Hur ser du på framtiden, vad vill du göra?

– Jag har alltid tänkt att unga måste få chansen att få skådespela, jag vill hålla workshops för unga. Och så finns det en genre jag vill utveckla mig i – Visual Vernacular, "V V" (en slags poesiform) som italienaren Giuseppe Giuranna är en mästare i. Det är så uttrycksfullt.

Odyssée genom teckenspråkets och dövsamhällets historia

Bakom välviljans mask, Harlan Lane, Bilda förlag & idé, 304 sidor

Bakom välviljans mask är en odyssee genom teckenspråkets och dövsamhällets historia. Lane beskriver ingående de strömningar och tendenser som har färgat och som fortfarande färgar synen på döva genom tiderna. Att döva alltid varit tvungna att försvara sitt eget språk och sin egen kultur, det vet vi. Men Lane nöjer sig inte där. Han argumenterar hårt mot synen på döva som en grupp med funktionshinder. Han argumenterar ännu hårdare för dövas rätt att vara en minoritet med eget språk och egen kultur. Han går hårt åt hörandes självpåtagna rätt att veta vad som är bäst för döva och de övergrepp som en okunnig hörande norm begått på döva. Helt ovetandes förstås för det handlar väl inte om elakhet utan om okunskap? Lane pekar på flera saker som hörande tror sig göra för dövas bästa men som allt som oftast slutar som en björntjänst. Hans argument för alla döva barns rätt till teckenspråkig skola är självklara och som läsare ilsknar man till rejält när det svart på vitt presenteras siffror, statistik och konsekvenser av en oralistisk skola och hur illa det gjort och fortfarande gör. Boken handlar förstås främst om USA och ASL men tar oss också till Afrika och till Norden och till lilla Sverige som nämns flera gånger.

Boken är välskriven, känns bra underbyggd och Lane lämnar inga luckor för läsaren att tvivla på hans argument. Boken är ett slag rakt i solar plexus på den hörande norm vi lever i och borde bli en obligatorisk läsning för alla döva såväl som för alla hörande som på något sätt har med döva att göra. Den får mig att bli arg och gnissla tänder men det är också en bekräftelse och en påminnelse om att kampen fortfarande lever. Att projektet Dövstudier för alla låtit översätta den till svenska kan vi bara hurra för. Tack! Boken behövs!

Harlan Lanes bok lämnar bara en sak kvar att önska, boken är skriven 1999 och mycket har hänt sedan dess. En uppgradering till dagens läge år 2014 vore troligen lika skrämmande som intressant att läsa.

YLVA BJÖRKLUND

Ett bra stycke dövidrottshistoria

Samarbete är vår styrka, Urban Mesch & Johanna Mesch, (eget förlag), 368 sidor

Boken är Urban och Johanna Meschs tredje bok om dövidrotten. Denna gång gör de en djupdykning i Nordens och baltländernas långa gemensamma dövidrottshistoria: Nordiska Baltiska Dövidrottsförbundet (NBDI) är exempelvis den äldsta internationella idrottsorganisationen i världen för döva.

Boken berättar om hur dövidrotten växt fram tack vare att döva idrottsledare och idrottsmän flyttade runt inom Norden. Det gjorde att idrotten korsade gränserna och föreningslivet vann mark. Bokens 368 sidor vittnar om de många mästerskap och tävlingar som hållits under de 102 år som NBDI funnits.

Boken har glädjande nog mycket bilder som förstärker tidsandan genom åren i dövidrotten: till exempel den starka bild från Världsspelet i Stockholm 1939 som visar avslutningsbanketten. I bakgrunden av salen finns en stor flagga med svastikan på. Föga anade deltagarna som satt där och åt att bara dagar efteråt skulle andra världskriget bryta ut och dra ned rullgardinen för dövidrotten och mycket annat, för lång tid framåt. Författarna har gjort ett gediget faktainsamlade arbete. Dock kanske hade man vunnit på att ha fler ögon vid faktagenomgången innan tryck, då det finns flertalet fel, som t.ex. lagbilder med bildtexter som visar ett årtionde fel, vilket ger intryck av att boken inte genomarbetats ordentligt.

TOMAS LAGERGREN

Imponerande researcharbete

Teckenspråkets guldålder, Lennart Andersson, Dövia (förlag), 173 sidor

Lennart Andersson skildrar dövas historia under perioden ca 1700 – 1880 i Paris, som på den tiden var Europas intellektuella och kulturella centrum, och Sverige. Han beskriver hur teckenspråket levde och utvecklades bland döva och hur hörande accepterade det som dövas språk. Charles-Michel de l'Épée, som grundade världens första allmänna skola för döva i Paris runt 1760, har givetvis en plats i boken. Men det finns andra intressanta personer i boken också. En av dem är hantverkaren Pierre Desloges som 1779 utgav en skrift om teckenspråket och dess betydelse. Att en döv skrev en bok om sitt språk redan för över 230 år sedan är unikt.

Andersson har gjort ett gediget researcharbete. Önskvärt är att en lättläst version av Teckenspråkets guldålder tas fram så att ännu fler kan läsa den, t.ex. högstadielärover. Boken kan upplevas som lite tungläst då den är faktaspäckad.

NICLAS MARTINSSON

Vägval innebär valmöjligheter

Att välja är ibland svårt, ibland lätt. Vår vardag består av många val men det viktiga är att vi väljer och tar ställning! Att få ett förtroende och bli vald att representera någon/något är en förmån!

Jag valdes in i SDRs styrelse som vice ordförande för ett och ett halvt år sen. Det har varit en spännande period och inneburit många möten, resor och förberedelser. Under denna tid har jag haft förmånen att träffa många personer, både inom och utanför dövvärlden, många personer som dagligen arbetar med för oss döva viktiga frågor.

Propositionen Nya Vindar, som behandlades vid SDR:s kongress 2013, innebär att vi ska försöka se in i framtiden. Hur ska SDR arbeta framöver och vad vill vi åstadkomma? Det var alltså ett startskott för diskussion om kommande vägval. Vi har haft två spännande fokusseminarier under hösten. Dessa handlade om Perspektiv och Organisation. Ytterligare ett fokusseminarium kommer att äga rum i december, där ämnet är Image.

Utifrån seminarierna och vårens besök hos föreningar och länsförbund hoppas jag att vi får ett bra underlag för förslaget till förbundsmötet 2015. Resultatet kommer att visa vad ni valt och prioriterat som underlag inför det fortsatta arbetet i SDR och dövrörelsen.

Arbetet med Nya Vindar har varit lärorikt med många besök hos föreningar och länsförbund. Jag har fått en djupare insikt hur det fungerar ute i landet och tagit del av många

medlemmars åsikter. Det är ett stort och tufft arbete men jag är tacksam att det är bra personer inom arbetsgruppen Nya Vindar som möjliggjort det vi nu åstadkommit!

Ett annat nytt område som jag deltar i är frågan om mänskliga rättigheter (MR) där SDR, genom mitt deltagande, tillsammans med de andra nordiska ländernas dövförbund startat ett samarbete. Syftet är att de nordiska dövförbunden, tillsammans med ungdomsorganisationerna, ska samlas för att diskutera MR-frågor utifrån FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Jag har arbetat med SDR:s projekt Tillgänglighet genom Teckenspråk och därifrån har mitt intresse för MR-frågorna vuxit.

Det är en bra möjlighet för länderna att tillsammans utveckla dessa frågor, diskutera olika begrepp och tolkningar i konventionen och hur vi tillsammans tolkar den. Det var ett viktigt vägval att skapa gemensamma tolkningar av konventionen för att kunna argumentera och utveckla användandet av konventionen i vårt arbete. Det är mycket angeläget att vi strävar mot samma mål och jobbar tillsammans för att nå framgång.

Vi ska alla tillsammans ta vårt ansvar och se till att vi alla inom organisationen siktar mot samma mål inför förbundsmötet våren 2015. Hur vill vi att arbetet inom SDR skall bedrivas? Vi har våra valmöjligheter och ska ta tillfället i akt för att använda dem optimalt.

För cirka ett år sedan skrev jag i min ledare att jag hoppades de Nya Vindarna skulle blåsa i rätt riktning – vilket jag tror att de gör!

HENRIK SUNDQVIST

VICE ORDFÖRANDE SVERIGES DÖVAS RIKSFÖRBUND

SDR Stockholm
Rissneleden 138, 5 tr
174 57 Sundbyberg
Tel. vxl: 08 442 14 61

SDR Leksand
Box 300
793 27 Leksand
Tel. vxl: 0247 140 65

sdr@sdr.org
www.sdr.org

Förbundsordförande:
Hanna Sejlitz
hanna@sdr.org
0723 211 132 (sms/3G)

Kommunikationsansvarig:
Jenny Ek
jenny.ek@sdr.org
0735 308 434 (sms)

Försäljning:
shop@sdr.org
Tel vx: 0247 140 65
Fax: 0247 105 97

Bli medlem:
medlem@sdr.org

**Sveriges Dövas
Pensionärsförbund:**
info@sdpf.se

Västanviks Folkhögskola
Winterrommes väg 5
793 27 Leksand
Texttel: 0247 641 24
Fax: 0247 101 65
www.vastanviksfhs.se

SDR plusgiro: 90 00 24-1

Alla ordföranden från de nordiska dövförbunden under DNR-mötet. Fr. v: Hedvig Sinnes (Norge), Jaana Aaltonen (Finland), Heiddis Dögg Eiríksdóttir (Island), Janne Boye Niemelä (Danmark) och Hanna Sejlitz (Sverige).

DNR-möte

● Dövas Nordiska Råd (DNR) hade sammanträde hos SDR den 17 oktober och Maria Montefusco från Nordiska rådet för nordiskt samarbete om funktionshinder var inbjuden för att diskutera teckenspråkets ställning i Norden. Andra frågor på agendan under DNR:s möte var diskussion om dövkultur, uppföljning efter Dövas Nordiska Kulturfestival i somras och Sveriges kommande värdskap för det nordiska familjeläget för döva föräldrar till döva barn.

Upphandling av bildtelefoniförmedling

● Förvaltningsrätten gick i linje med Kamarrättens dom och anser att Örebro läns landsting inte får bedriva bildtelefoniförmedling. Anledningen är att kommuner och landsting inte får bedriva kommersiell verksamhet som upphandlas av staten enligt lagen om offentlig upphandling (LOU). Myndigheten Post- och telestyrelsen (PTS) ska nu förbereda en ny upphandling, där Örebro läns landsting inte får medverka. Vi vet inte i skrivande stund när en ny upphandling planeras. Vi anser att alla samhällsviktiga tjänster som bildtelefoniförmedlingen, men även tolktjänsten och texttelefoniförmedlingen, inte ska upphandlas. Upphandlingar kan medföra att man väljer lägsta pris framför kvalitet och att leverantörsbyten vart tredje år orsakar otrygghet och oro.

Tjänsterna är för viktiga för att utelämnas till upphandlingar med bristande långsiktighet som följd, kommenterade förbundsordförande Hanna Sejlitz i Dagens ETC den 24 oktober 2014.

Teknik- och kommunikationsmässan

● I samarbete med Göteborg Dövas Förening deltog SDR på Teknik- och kommunikationsmässan i Göteborg den 15 oktober. Bland besökarna återfanns bland annat barn, ungdomar, deras anhöriga och professionella. Vi visade filmen "Jag ser vad mitt barn säger", berättade om vikten av teckenspråk och vår verksamhet. Bamsetidningen med serien om döva Vilda Martina var ett mycket uppskattat inslag.

Förbundsmöte 2015

● SDR:s förbundsmöte äger rum den 29-31 maj på Quality Hotell i Sundsvall. En stor del av förbundsmötet ägnas åt presentation av förslaget om Nya vindar och diskussion.

Kallelse med program skickas ut till alla länsföreningar och länsförbund i januari.

Nordisk workshop om MR

● SDR arrangerade en nordisk workshop under två dagar om mänskliga rättigheter och arbetet med FN-konventionen. Deltog gjorde bland annat representanter från de nordiska dövförbunden. I fokus var artikel 24 om utbildning, diskussioner om inkluderande undervisning och skolmodeller. Workshopen var en uppföljning av fjolårets möte i Danmark.

Inspiration från Colorado

● I oktober deltog Hanna Sejlitz i en föreläsning om Colorados interventionsprogram av Ph.D. Christine Yoshinaga-Itano Department of Speech, Language & Hearing Sciences, University Colorado. Deras interventionsprogram är intressant på flera sätt. Föräldrar till döva och hörselskadade barn får träffa en vuxen döv eller hörselskadad person direkt efter beskedet om att deras barn har hörselnedsättning. Den personen är anställd av sjukhuset och ger information samt svar på föräldrarnas frågor. Inom ramen för programmet erbjuds också teckenspråksundervisning i barnens hem för familjemedlemmar, anhöriga och vänner. Vi kommer att hålla kontakten med Christine Yoshinaga-Itano och få mer material kring deras arbetssätt.

Nya vindars fokusseminarium

● Den 10-12 oktober i Örebro genomförde Nya vindar det första av tre fokusseminarier. Denna gång var Perspektiv i fokus där ca 25 deltagare diskuterade funktionshinder, språk, identitet, målgrupper och förbundets namn. I diskussionerna lyftes också andra perspektiv och frågor gällande normer, maktstrukturer, mångfald, antiaudism och förbundets kärna. Ett releasemingle föregick seminariet under fredagskvällen och arrangerades av projektet Dövstudier för alla. Ett mycket trevligt inslag!

Arbetsgruppen för Nya vindar har fått fina underlag för det fortsatta arbetet inför förbundsmötet 2015. Tack alla som deltog och bidrog med era erfarenheter!

Dövstudier för alla

● Projektet Dövstudier för alla genomför ett slutseminarium i januari och planerar att lägga upp seminariet utifrån SDR:s forskningspolitiska program. Mer information om datum och program kommer.

Florian slutar efter två år.

Våga misslyckas!

Jahaja, nu har man slutat på SDUF efter två härliga år! Den vanligaste frågan är naturligtvis "varför"? Svaret är att jag vill testa vingarna på något annat ställe. "Aha så du har fått ett annat jobb?" Nej, svaret är nej. Jag blir arbetslös efter att jag slutat hos SDUF och får veta att jag är dum i huvudet. Nåväl, lite dum i huvudet är jag trots allt men inte på det sättet.

Jag har en massa idéer som jag vill genomföra men känner att det jobb som jag har nu hindrar mig. Jag tänker hela tiden "Äh, de där idéerna kan vänta lite till, jag måste fokusera på jobbet först...". Snart har jag ingenting att göra om dagarna och blir då därför tvungen att ta fram idéerna som jag har i skåpet och damma av dem. Kanske blir det något av mina idéer, kanske inte. Det kanske slutar med att jag står där som ett fån och folk säger "Kolla den där Florian som sa upp sig och försökte uppfinna hjulet på nytt, höhö". Men så får det bli. Vad jag menar är att vi är alldeles för bekväma i vår vardag, vi skapar egna rutiner som vi följer varje dag och natt likt robotar tills vi dör. Jag får också höra "Jag önskar jag också kunde säga upp mig på jobbet", önska kan man göra till julen.

Det sägs att Thomas Edison som uppfann glödlampan lär ha misslyckats 2000 gånger innan han uppfann glödlampan. Han fick då frågan av en reporter hur det kändes att misslyckas 2000 gånger. Edison svarade att han inte alls misslyckats 2000 gånger, han hade upfunnit 2000 olika sätt att inte göra en glödlampa på. Touché.

Jag vågar inte nämna hur många misstag jag har gjort under min tvååriga séjour hos SDUF. Jag minns natten innan jag skulle åka iväg på semester till Nice. Jag vaknade 03.00 och tänkte på jobbet: "Fan, jag har gjort ett misstag" och det var inte vilket misstag som helst, det var ett misstag värt 140 000 svenska kronor. Inte så roligt nej, tur att det löste sig till sist och vägen till lösningen var inte enkel men jag lärde mig jättemycket under resan till lösningen. För att kunna utvecklas som person måste man kunna göra misstag och ta emot kritik – något många har så sjuhelsikes svårt för.

Jag älskar att få kritik, dock på ett konstruktivt sätt. Det är då jag utvecklas som person, naturligt så är inte direkt all kritik befogad men bara ta åt dig kritiken och sen överväga om kritiken var befogad eller inte. Snälla sluta ta illa upp när någon inte tycker som du. Tänk om alla tyckte precis samma sak, vilken tråkig värld vi skulle leva i.

Så, nu har jag slutat på SDUF och är beredd att testa nya saker i livet. En sak är i alla fall säker, jag kommer att misslyckas någonstans på vägen till målet – men så jävla värt är det.

FLORIAN TIRNOVAN
UNGDOMSKONSULENT SDUF 2012-2014

SDUF:s ungdomskonsulent Florian slutar

● Vår ungdomskonsulent Florian slutar hos oss den 30 november efter tre år i styrelsen och två år som ungdomskonsulent. Vi tackar Florian för hans insatser hos oss under åren! Ersättare till Florian är på gång.

Ny generalsekreterare hos SDUF

● Anna Kain Wyatt har börjat hos oss som generalsekreterare. Välkommen Anna Kain! När Anna var 15 år åkte hon på ett teckenspråksläger med Unga Hörselskadade och en ny värld öppnade sig. Genom ideellt engagemang i Unga Hörselskadade och genom döva vänner fick hon chansen att lära sig ett nytt språk som skulle visa sig väldigt värdefullt. I våras avgick Anna som ordförande för Unga Hörselskadade efter två år på posten och dessförinnan har hon suttit på många olika styrelseposter både inom Unga Hörselskadade och LSU – Sveriges Ungdomsorganisationer. Hon brinner för allas rätt att påverka sin egen samtid och framförallt för ungas organisering. Anna har en kandidatexamen i nationalekonomi och kommer närmast från arbetet som distrikts- och medlemsstödsutvecklare hos Förbundet Unga Forskare.

Sveriges Dövas Ungdomsförbund
Rissneleden 138, 5 tr
174 57 Sundbyberg
www.sduf.se

Mejla: kansli@sduf.se
Twitter: @_sduf
Facebook: Sveriges Dövas Ungdomsförbund

Förbundsordförande:
Mia Modig
mia.modig@sduf.se
0730 636 638(sms/3G)

Nordiskt Juniorläger

● 36 deltagare från hela Norden (ingen deltagare från Island) samlades den 30 juni i Idre för 10 dagars äventyr. Och snacka om vilken pangsuccé det blev!

Det var ett proppfullt program 8-22 alla tio dagarna. Ett litet urval av vad vi gjorde: Forsränning, hästridning, Cross Country, fjällvandring och klättring. Med betoning på "ett litet urval".

Mellan aktiviteterna varvades det med bad och lekar. På kvällarna delades deltagarna upp i två olika läger då det pågick fotbolls-VM samtidigt, grupperna hejade på sina olika lag. Så man kan lugnt säga att det blev sena kvällar... Men ändå var alla pigga och glada varje morgon – obegripligt. En annan kul grej är att renarna på fjället var nästintill tama. De brukade ränna runt utanför våra stugor, en gång öppnade vi ytterdörren och då var det en hel flock där fem meter framför mig. Vi förstod att det var de som var bossen på fjället så vi, sakta men säkert, stängde igen dörren.

Varje dag var det en "nationaldag" för varje land. T.ex. hade Sverige sin nationaldag den 1 juli då man hade en nationalsång vid dagens första samling och på kvällen ordnade den svenska gruppen en massa aktiviteter som var typiskt svenska. Nästa dag var det Norges tur och så vidare. Så alla barn fick smaka på varje lands kultur, en nyttig erfarenhet kan vi berätta för er!

På den sista dagen åkte deltagarna buss tillbaka till Arlanda och Stockholm för avfärd till sina hemländer. Inte ens på bussen tog deltagarna det lugnt, de hade fortfarande energi. Vi slår vad om att de fick vila i veckor när de väl kommit hem.

Vi föreståndare vill tacka er alla för ett grymt läger, alla deltagare bidrog med mycket till lägret med ert fantastiska humör trots att vi fick en dålig start med det ständiga regnovädrat. Vi misstänker starkt att kakbuffén på vår restaurang hjälpte till med humöret... För det frossades rätt mycket där.

Nästa gång ett nordiskt juniorläger blir av i Norge hoppas vi att ni alla tar chansen att vara med! Det blir en oförglömlig upplevelse, det kan vi garantera er.

FLORIAN TIRNOVAN & DANIEL LITTORIN

EUDY Juniorläger i Belgien

● Denna gång stod Belgien för värdskapet när EUDY-lägret hölls. Totalt var det 37 deltagare från olika länder i Europa. Från Sverige åkte tre deltagare. Temat för lägret var "Smurf" då serien är från Belgien. Veckan bjöd på mycket skoj, deltagarna delades i sex olika lag där de tävlade mot de andra lagen i olika grenar, allt från teater och quiz till fysiska aktiviteter. Lagen höll samman väldigt bra, de fick komma på sitt eget lagnamn, t.ex. Deaf Smurf Power, Old Smurfs, Clumsy Smurfs. I slutet av veckan utropades ett lag som vinnare.

Varje dag fick vi göra olika saker. En dag åkte vi in till Bryssel. Vi fick först åka till Atomium och åka upp till en av "kulorna", där man kunde se mycket av staden. Vi åkte även in i centrala Bryssel, där vi fick se en känd staty, Manneken Pis, den kissande pojken. Givetvis besökte vi en smurf-affär där de sålde allt som hade med smurfar att göra. Häftigt att se! En annan dag

kom några ungdomar från olika ungdomsklubbar i Belgien och ordnade olika aktiviteter till deltagarna. Det uppskattades verkligen. Den sjätte dagen kom två föreläsare, en berättade om dövfilm och en annan var en story-teller. Storytelleren berättade om hur man kunde använda teckenspråket för att göra spännande berättelser och sen fick lagen göra sina egna. Veckan avslutades med en fest med tårta och deltagarna fick chansen att säga hejdå till nyfunna vänner. Det blev en del tårar och en massa skratt!

VERONICA EDENFUR

WFDYS Barnläger i USA

● På Köpenhamns flygplats träffade jag två ivriga, blyga och glada tjejer, Rebekka Kold-Erlandsen och Isabella Vasileuski. De två tjejerna skulle åka till USA och delta i det tredje världsbarnsläger som WFDYS ordnade på Gallaudet University. Tjejerna var ivriga över att få se världens enda universitet för döva som de hade hört mycket om och få åka långt bort till Amerika. Flygresan dit var ganska lång och de frågade mig var 10 min om när vi skulle vara framme när vi bara hade åkt i en timme och hela sju timmar återstod.

Vi träffade en massa andra barn från olika länder som Indien, Tyskland, Nya Zeeland, Japan, Macau, USA, Storbritannien, Spanien m.fl. Det var runt 20 olika länder som var med.

Under veckan var det olika aktiviteter på Gallaudet, olika tävlingar som t.ex. mini-Olympics m.m. Vi fick besöka ett zoo, titta på en basebollmatch mellan New York Mets och Washington Nationals, bada i Gallaudets simhall, vi fick visa svensk mat och göra några uppträdanden. Deltagarna fick också lyssna på olika viktiga föreläsningar som de lärde sig mycket av.

Rebekka och Isabella fick se Vita huset när vi alla på lägret hade en "guiderunda" i Washington D.C. Presidentens hus! Alla hade sett det på tv, film eller på bild men under veckan i USA så fick de se det på riktigt. Det var häftigt, tyckte de.

Kulturkvällen blev uppskattad av många då alla länder hade egna bord och visade sina kultursaker och bjöd på sina nationalrätter. Alla var nyfikna, provsmakade och tog med några saker hem som minne. Det var fantastiskt kul att se hur Rebekka och Isabella kommunicerade med andra barn från olika länder, de var duktiga!

WFDYS barnläger i USA är det bästa läger de har varit på någonsin, säger de. De är så glada över att de fick möjligheten att åka och representera Sverige. Isabella tycker att alla barn ska åka på Europa- eller världsläger någon gång för att det är en stor upplevelse och man får nya vänner för livet. Tack SDUF för att vi fick åka dit!

FATIMA TEBIBEL

Rapporter från övriga läger finns på vår hemsida!

Husvagnsklubbens sommar

Sveriges Dövas Husvagnsklubb (SDH) bildades 1986 av bland annat Kurt Lindfors och framlidne Tage ”Pennan” Karlsson. SDH har i dag totalt 39 husvagnar/husbils ekipage och anordnar olika arrangemang varje år. Här kommer en berättelse om våra sommaräventyr.

Vi hade vårt årsmöte under Kristi Himmelfärdshelgen på Kinnekulle camping i Hällekis (nära Lidköping). Det var underbara dagar med sol och bad i Vänerens vatten!

Midsommar firade vi i Rättvik i Dalarna med ömsom sol och ömsom regn och även ett kort snöfall på midsommardagen! Trots detta var alla på fantastiskt gott humör och vi hade mycket trevligt då många tävlingar och utflykter stod på programmet.

Kräftskivan hölls i år vid Sörsjöns Camping (nära Norrköping) med fiske, skogsäventyr och Kolmården i knutarna.

Under våra sammankomster brukar man ha gemensamma middagar med långbord med mycket prat och skratt. Många gånger finns det filurer som gärna drar fräckisar. Flera har hund eller katt med sig, samt barn i alla åldrar som får umgås och hitta på roliga saker tillsammans.

Under året 2016 firar SDH 30 år och vi hoppas då kunna genomföra ett jubileum!

Alexia Lefebvre
Sveriges Dövas Husvagnsklubb

Lyckad jubileumsresa till Holland

Linköpings Dövas Förening fyllde 100 år tidigare i år. Därför åkte vi på jubileumsresa till Holland 16-21 juli. Den blev lyckad. Bland annat besökte vi Gelderhorst, ett senior- och äldreboende för döva. Där pratar alla teckenspråk, både de som bor där och de som jobbar där. Döva pensionärer visade oss runt.

Vi gick också en promenad i Bremens gamla stad. Det var en mysig kväll med alla tända byggnader, statyer och gatljus. Vi var även på Goudas ostmarknad i Alkmaar. Dessutom var vi i Amsterdam och åkte på båtutflykt i dess kanaler. Och så åt vi på Eetlokaal, en restaurang i Amsterdam där döva arbetar. Döva kan få yrkeslicens som kock eller servitör där. Restaurangen är öppen för alla, såväl döva som hörande. Menyn finns på teckenspråk så alla kan göra sig förstådda.

Vi hade en fin 100-årsjubileumsmiddag under resan. Då hölls tal, sånger, uppträdanden och spex. Vi delade också ut små uppmuntringsgåvor till alla våra medlemmar.

Med oss hade vi två teckenspråkstolkar under resan. Ombord på bussen fanns tre tv-skärmar. Vi kunde därmed se vad tolkarna tecknade när de översatte den hörande guiden. Alla deltagare var mycket nöjda och resan gav många fantastiska minnen. Vi hoppas få en liknande reseupplevelse igen i framtiden.

Anita Ödenhed och Bernt Hahn
Linköpings Dövas Förening

Färd till Gränna och Visingsö

Globala Dövblinda i Göteborg arrangerade en kulturreisa till historiska Gränna och Visingsö. Tidigt på morgonen startade bussfärden. Vägen runt Vättern är känd som Sveriges vackraste motorväg. Staden Gränna grundades år 1652 av Per Brahe. Han var kammarherre åt Gustav II Adolf och ärvde år 1633 grevskapet Visingsborg efter sin farbror. I området uppförde han tre vackra byggnader som en slottstriangel. Därefter anlade han staden Brahe-Grenna i mitten av triangeln. Området runt Gränna, Husqvarna och Jönköping bjuder på en rik historia.

Ett absolut måste i Gränna är att skåda flinka fingrar forma handtillverkade polkagrisar. År 1859 fick Amalia Eriksson tillstånd att börja tillverka karameller och hon blev den första att tillverka våra kända rödvitrandiga polkagrisar i Sverige. Idag är polkagrisbutikerna fyllda med karameller i en rad olika smaker

och former. Tillverkningen är ett hantverk som beräknas ta fyra år innan man behärskar det till fullo.

På torget i Gränna finns en staty på Per Brahe. Han ser ut över Vätterns största ö Visingsö. Ön är ca 14 km lång och har spelat en stor roll i svensk historia. Under 1100- och 1200- talet var ön ett centrum för svensk kungamakt och under 1600 talet regerade den mäktiga Braheätten ifrån öns östra borg. Här möter historia nutid genom mer än borgarnas ruiner. De enorma ekplant-eringarna, som anlades på 1800-talet för att säkerställa timmer till skeppsbyggnation, är idag färdiga att leverera efter dagens efterfråga.

Ett varmt tack till alla tolkar som gjorde resan möjlig för oss att genomföra!

Globala Dövblinda

Insändare skickas till redaktionen@dovastidning.se eller postas till: **Dövas Tidning, Rissneleden 138, 5 tr, 174 57 Sundbyberg.** Du får gärna publicera insändare under signatur. Men bifoga alltid namn och adress till redaktionen (som har tystnadsplikt). Vi förbehåller oss rätten att korta och redigera insändare. Korta texter vinner fler läsare!

Kommunen behöver personal med rätt kompetens

(Publicerad i Nerikes Allehanda den 28 september)

DEBATT Sedan 2002 har jag arbetat med att lyfta fram äldre dövas behov av en trygg och en god äldreomsorg med dövkompetens. Visionen är att en dag få kliva över tröskeln till ett boende till för teckenspråkiga och teckna flytande till personalen eller ha möjlighet ringa direkt och beställa hemtjänst – på teckenspråk!

Frågan har lyfts fram många gånger, jag och Päivi Fredäng har mött många tjänstemän och politiker och belyst äldre dövas situation i Örebro samt om den totala avsaknaden av teckenspråkig äldreomsorg och den försämring av trygghet och livskvalitet det innebär. En förödande isolering är tyvärr vanlig och bidrar till att livets slutskede kommer tidigare.

Trots att vi arbetat länge med frågan har det fortfarande inte hänt någonting. En av faktorerna är att när man börjar förstå hur krisartad situationen är så är det inte långt till omval. Efter omval så har positionerna ändrats och då är det andra personer som ska upplysas och uppvaktas. Det går inte att fortsätta så här! Stockholm, Malmö och Göteborg har lyckats skapa väldigt bra äldreomsorg för teckenspråkiga.

Tidigare placerade man fem äldre döva hos Brolyckan. De blev isolerade i sina rum, de hade inte möjlighet att delta i aktiviteter och kunde inte kommunicera med personalen för att ingen i personalen kunde teckenspråk. Man måste anställa personal med rätt kompetens för att det ska bli bra, det räcker inte med att bara samla ihop äldre döva under samma tak! Det finns utmärkta döva potentiella undersköterskor med rätt kompetens som skulle kunna ta hand om oss äldre döva. De flesta av dem har inte fått jobb trots sin utbildning.

Sedan många år tillbaka så har väntjänsten hos Dövkyrkan varit en viktig trygghetspunkt bland äldre döva. Dövkyrkan samverkade med andra aktörer såsom arbetsförmedlingen och kunde erbjuda äldre döva serviceinsatser, trygghet och hjälp

till att bryta sin isolering. I juni 2014 lades väntjänsten ned för att Svenska kyrkan ansåg att det var kommunens ansvar. Tyvärr så saknas det tillräcklig teckenspråkskompetens inom kommunen.

Kommunen har träffpunkter där man har aktiviteter till seniorer. Döva är välkomna men känner oss inte hemma utan har i föreningen våra egna träffar varannan onsdag utan stöd från kommunen.

Vi försöker söka föreningsbidrag etcetera men det går inte ihop. Vi har lärt oss att ta hand om varandra så länge man orkar.

Vi behöver få träffas i vår egen grupp för med teckenspråket följer en fantastisk dövkultur. Vi hade en träff med Lena Baastad (S) där vi överlämnade en sammanställning från en undersökning om äldre dövas mående jämfört med hörande samt en önskelista.

I den nämner vi bland annat att det måste finnas en uppsökande funktion eftersom det bara är friska äldre döva som har ork och möjlighet att ta kontakt med Servicecenter där det finns teckenspråkiga kommunvägledare. Dels måste man vara fysiskt kapabel till att kunna besöka Servicecenter, dels måste man vara så pass klar att man kan ny teknik för att kunna ringa via bildtelefon.

Väldigt många äldre döva 40- och 50-talister går snart i pension och Örebro kommun har inte resurser till att möta de behov som kommer! Man måste överväga att anställa kompetent personal som kan förbereda kommunen och ordna en trygg teckenspråkig äldreomsorg i Örebro – Europas teckenspråkiga huvudstad?

Att få använda och kommunicera på teckenspråk är en mänsklig rättighet, inte ett privilegium!

Maggie Sundström
Örebro Dövas Pensionärsförening

Margith Kängström till minne

Margith Kängström Hovmantorp avled den 29 maj 2014. Hon var född 3 juli 1920 och skulle snart ha fyllt 94 år.

Margith föddes i Mörlunda och gick i dövskolan i Växjö. På den tiden, före 1938, fanns inte yrkesutbildningen för döva flickor i Växjö. Istället var det då Tysta skolan i Stockholm. Margith fick där lära sig bl.a. vävning, broderi och sömnad. Under tiden i Stockholm kom hon i kontakt med dövidrotten. Hon var duktig i friidrott och deltog i Dövas OS i Stockholm år 1939. Hon tog då en silvermedalj som medlem av stafettlaget 4 x 100 meter damer. Hon ska även ha deltagit i längd- och höjdhopp. Efter utbildningen vid Tysta skolan återvände hon till hemmet i Mörlunda och där kunde hon tjäna sig en slant genom att väva och sy på beställning. Kring år 1970 var båda föräldrarna döda och

Margith tog då in på dövhemmet Berghem i Hovmantorp. Där träffade hon en döv man, Sven Thor. De förlovade sig och flyttade så småningom in i ett eget boende i Lessebo. Kring år 1992 flyttade Margith och Sven till äldreboendet Sjöglimten i Hovmantorp. Sven dog dock hastigt 1993 och Margith har därefter bott själv på Sjöglimten i en välutrustad lägenhet. Hon deltog där i terapin och vävde mycket.

Margith besökte Dövas Förenings aktiviteter så länge hon orkade. Länsmöten verkade vara hennes speciella favorit och där var hon alltid med. Men hon gillade även föreningens fester och bussresor.

Dövas Förening i Kronobergs län sörjer en långvarig, trogen medlem och minns henne med saknad.

Torvald Erlandsson

I-landsproblem ska inte viftas bort

På 1990-talet hade min klass något som hette datalektion. Vi satt framför de tjocka skärmarna och lärde oss att ordbehandla och söka information i den vidunderliga cybervärlden. Internet var långsamt som sirap. Om vi hade tid över passade vi på att gå in i något av Aftonbladets chattrum och prata med bildlösa personer i hela Sverige under fantasifulla smeknamn eller ägna oss åt kortspelet patiens.

När vi jobbade med ett ordbehandlingsprogram sa data-läraren att jag måste lära mig att använda alla mina fingrar vid tangentbordet. Jag lydde inte utan fortsatte att enbart bruka mina pekfingrar. Till sist gav läraren upp och sa i stil med att huvudsaken var att jag kunde skriva raskt. Hemma kunde min pappa ibland klaga över att det lät mycket när jag slog hårt i tangentbordsknapparna. ”Snälla Niclas, försök att slå mjukare”, sade han gång på gång. Jag lyssnade inte.

Sedan dess kunde jag ibland få lite ont i fingrarna efter flera timmars datorskrivande. Det var dock snabbt övergående. Men i vintras hände något som gjorde att jag önskade att jag hade lyssnat på min pappa och datalärare. Vi på Dövas Tidning hade en tuff pressläggning. Jag jobbade konstant framför datorn och skrev ett otal meddelanden och surfade på min surfplatta och smarta mobil. Plötsligt fick jag ont i fingrarna och händerna. När tidningen sedan äntligen var färdig och gick i tryck vilade jag händerna. Smärtan var påtaglig. Jag kunde inte hålla i en penna. Datorn, mobilen och surfplattan undvek jag så mycket som möjligt. Jag gick till vårdcentralen. Husläkaren sade att det möjligtvis var karpaltunnelsyndrom jag hade; en nervinklämning i handleden som kunde bero på upprepade handrörelser. Läkaren rådde mig att köpa ett par handledsskenor och använda dem i jobbet, vilket jag gjorde, och att återkomma om det inte hjälpte.

Arbetsgivaren sa ja till att köpa handledsstöd för tangentbord och pekplatta istället för datormus. Detta efter att jag hade googlat och hittat matnyttiga tips. Och jag såg till att sitta respektive stå rätt och ha underarmen på skrivbordet när jag arbetade. Det hjälpte en del men jag hade fortfarande värk.

Jag gick till en naprapat ett par gånger. Denna gav mig tips på övningar som jag kunde göra på egen hand och sa att det var bra om jag lärde mig att använda alla mina tio fingrar vid tangentbordet. Jag hittade en sajt för tangentbordsträning. Det blev allt bättre.

Under semestern i somras var plågan ändå kvar. Jag bestämde mig för att gå tillbaka till vårdcentralen som i sin tur hänvisade mig till en arbetsterapeut. Äntligen skedde det något. Jag fick tips på övningar som verkligen hjälpte. Det var att jag skulle sträcka ut händerna och armarna tio gånger tio varje dag, hålla i en liten gummiboll i två minuter varje kväll, sova med handledsskenorna på varje natt och ofta ta mikropaus från datorn.

Det är en sådan lättnad även om smärtan inte är helt borta. Jag kan nu förstå dem bättre som ständigt har lite ont någonstans i kroppen och som är på jakt efter en metod som ger resultat. Det att jag ofta har lite ont i fingrarna är en västanfläkt jämfört med dem som har så ont – exempelvis i ryggen – att de inte kan jobba. Jag är tacksam över att kunna arbeta. Men kommer mina händer att hålla i minst trettio år tills jag går i pension?

Snacka om i-landsproblem som ipadnacke och tennisarmbåge men de är inte att förtiga. I den digitala tidsålder som vi lever i måste vi vara rädda om våra kroppar inte minst då många av oss har stillasittande och -stående arbeten.

Och ta till dig ergonomiska tips när de ges – på riktigt.

NICLAS MARTINSSON

Språkintresserad?

**Västerviks
 folkhögskola**

Teckenspråkig studiemiljö i Leksand

Kurs • Konferens • Vandrarhem
vastanvik.se 0247-641 30

Tisdag 18 november 18.00–19.00: TECKENTOLKAT PROGRAM.

Bakom kulisserna på festernas fest

Hur är det att arbeta med en av de största festerna i världen?
 Möt bland annat floristen Gunnar Kaj och konditorn Conrad Tyrsén (Årets konditor 2009) som berättar om sina erfarenheter.
 Fri entré, boka plats på: bokning@nobelmuseum.se
 eller 08-534 818 18.

 Nobelmuseet

Stortorget 2, Gamla stan, Stockholm. www.nobelmuseum.se

Månadslotten[®]

Dragningar varje dag!

Chans att vinna
3 miljoner!

kontakt@ideellaspel.se

www.månadslotten.se

08-39 90 60

Samtidigt som du stödjer:

T-MEETING

Nyhet!

TM-Touch för iPad kan nu äntligen föreskrivas som hjälpmedel inom Stockholms läns landsting och Skåne

Fantastisk videokommunikationslösning med unika egenskaper som inbyggd videosvarare m. m.

Specialanpassad för döva & hörselskadade, synskadade & dövblinda.

Bärbar enhet i iPad som ger dig möjligheter du inte har idag.

Kan nu sökas som hjälpmedel inom Stockholms läns landsting och Skåne.

För mer information gå in på vår hemsida: www.tmeeting.se eller kontakta oss.

Taltel: 040-661 41 80 | Bildtelefon/texttelefon: support@t-meeting.se | mail@tmeeting.se